

FADILJ MALJOKI

Kritička analiza hadisa o ubijanju gekona

Fadilj Maljoki

docent na Katedri za hadis
(poslaničku tradiciju)
fadilj.maljoki@fin.unsa.ba

Originalni naučni rad

Primljeno: 30. 6. 2024.
Prihvaćeno: 4. 12. 2024.

Ključne riječi

hadis, sunnet, gekon,
vjerodostojnost hadisa,
tumačenje hadisa, Al-Buḥārī,
Muslim, Suhayl b. Abī Šālih,
Sā'iba – štićenica Al-Fākiha b.
al-Muḡīre

Sažetak

Ovaj rad kritički pristupa vjerodostojnosti i tumačenju hadisa koji govore o ubijanju gekona. Sastoji se od četiri dijela. U prvom dijelu navedeni su hadisi iz Devet temeljnih hadiskih zbirki koji tretiraju razmatrano pitanje. U drugom dijelu analizira se vjerodostojnost spomenutih hadisa i njihovih verzija. Treći dio posvećen je razlozima zbog kojih je Poslanik, s.a.v.s., dozvolio/naredio ubijanje gekona. Četvrti i zadnji dio bavi se obrazloženjem hadisa čija je poruka da najveću nagradu za ubijanje gekona ima onaj ko ga najbrže ubije.

Critical Analysis of the Hadith on Killing Geckos

التحليل النقدي للأحاديث عن قتل الوزغة

Keywords:

hadith, sunnah, gecko, hadith authenticity, hadith interpretation, Al-Buḥārī, Muslim, Suhayl b. Abī Ṣāliḥ, Sā'iba – protégé of Al-Fākih b. al-Mughīra

الكلمات المفتاحية:

الحديث، السنة، الوزغة، صحة الحديث، تفسير الحديث، البخاري، مسلم، سهيل بن أبي صالح، سائبة مولاة الفاكه بن المغيرة

86

Abstract:

This paper offers a critical approach to the authenticity and interpretation of hadiths concerning the killing of geckos. It is divided into four sections. The first section presents hadiths from the Nine Primary Hadith Collections addressing the matter. The second section analyzes the authenticity of the mentioned hadiths and their variants. The third section is dedicated to exploring the reasons why the Prophet, peace be upon him, permitted or commanded the killing of geckos. The fourth and final section explains the hadith according to which the greatest reward for killing a gecko is given to the one who does it first.

الملخص:

يتقدم هذا البحث نقدياً من صحة وتفسير الأحاديث التي تتحدث عن قتل الوزغة. ويتألف البحث من أربعة أقسام. ذُكرت في القسم الأول الأحاديث من الكتب التسعة التي تعالج هذه المسألة. ويتم في القسم الثاني تحليل صحة الأحاديث المذكورة ورواياتها. ويهتم القسم الثالث بالأسباب التي سمح/أمر النبي (ص) لأجلها بقتل الوزغة. ويتم في القسم الرابع والأخير شرح الحديث الذي يدل على أن أكبر ثواب لقتل الوزغة ينتمي إلى من هو أسرع في قتله.

Uvod

Animalni svijet zauzima značajan prostor u temeljnim vrelima islama. Kur'an sadrži nemali broj referiranja na životinje u različitim kontekstima, dok brojni hadisi prenose poruku da se prema životinjama treba lijepo odnositi i poštovati njihovo dostojanstvo. Biti milostiv i brižan prema životinjama, hraniti ih, ne zlostavljati ih, ne mučiti ih, ne ubijati ih bespravno samo su neke od poruka koje se potcrtavaju u hadisima. S druge strane, imajući u vidu kur'anski princip prema kojem čovjek kao krunsko Božije stvorenje kojem je sve na Zemlji potčinjeno ima specifično dostojanstvo, islamski vjerovodstvo mu dozvoljava ubijanje (određenih) životinja radi zadovoljenja gladi čovjeka ili otklanjanja štete koju mu one mogu nanijeti. Među životinjama čije je ubijanje, shodno hadisima, dozvoljeno/naređeno je i vrsta guštera koja se naziva gekon (*wazağ*).

Cilj ovog rada je ispitati vjerodostojnost i značenje hadisa u kojima se dozvoljava/naređuje ubijanje gekona. Imajući u vidu prethodno spomenute principe, naša prva hipoteza je da je dozvola ili naredba ubijanja gekona bila uvjetovana štetom koju gekoni uzrokuju ili su uzrokovali za života Poslanika, s.a.v.s. S obzirom da smo se susreli s hadisima u kojima se ova dozvola/naredba dovodi u vezu s gekonovim raspirivanjem vatre u koju je (trebao biti) bačen Ibrāhīm, a.s., a imajući u vidu individualnu odgovornost za učinjena djela kao i nepostojanje moralne odgovornosti životinja kao temeljne principe islama, naša druga hipoteza je da ovaj (dio) hadis(a) nije vjerodostojan ili da ga treba na alternativan način protumačiti.

U radu smo se koristili metodom tekstualne analize i metodom komparacije. Hadisi koje smo analizirali nalaze se u Devet temeljnih hadiskih zbirci. Određene verzije hadisa koje se nalaze u ovim zbirkama izostavili smo zbog toga što one ne donose ništa novo u pogledu vjerodostojnosti i značenja tretiranih hadisa. Zbog istog razloga izostavili smo i hadise o ovoj temi koji se nalaze u drugim hadiskim zbirkama, a nisu zabilježeni u Devet temeljnih hadiskih zbirci. Štaviše, nismo našli nijedan

drugi vjerodostojan hadis o našoj temi mimo u radu spomenutih hadisa.

Tahrīḡ hadisa o ubijanju gekona

1. Šadaqa ← Ibn ‘Uyayna ← ‘Abdulḥamīd b. Ğubayr b. Šayba ← Sa‘īd b. al-Musayyab ← Ummu Šarīk: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., mi je naredio da ubijam gekone.”¹

2. ‘Ubaydullāh b. Mūsā i Ibn as-Salām od njega ← Ibn Ğurayĝ ← ‘Abdulḥamīd b. Ğubayr ← Sa‘īd b. al-Musayyab ← Ummu Šarīk: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredio je da se ubija gekon, kazavši: ‘On je raspirivao vatru na Ibrāhīma, a.s.’”²

3. Abū Bakr b. Abī Šayba, ‘Amr an-Nāqīd, Iṣḥāq b. Ibrāhīm i Ibn Abī ‘Umar ← Sufyān b. ‘Uyayna ← ‘Abdulḥamīd b. Ğubayr b. Šayba ← Sa‘īd b. al-Musayyab ← Ummu Šarīk: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., mi je naredio da ubijam gekone.” U Ibn Abī Šaybinoj verziji stoji: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., naredio je ubijanje gekona.”³

4. Abū aṭ-Ṭāhir ← Ibn Wahb ← Ibn Ğurayĝ, kao i: Muḥammad b. Aḥmad b. Abī Ḥalaf ← Rawḥ ← Ibn Ğurayĝ, te: ‘Abd b. Ḥumayd ← Muḥammad b. Bakr ← Ibn Ğurayĝ ← ‘Abdulḥamīd b. Ğubayr b. Šayba ← Sa‘īd b. al-Musayyab ← Ummu Šarīk: “Tražila sam da mi Poslanik, s.a.v.s., dozvoli/naredi da ubijam gekona, pa mi je on to dozvolio/naredio.”⁴

5. Muḥammad b. ‘Abdullāh b. Yazīd al-Muqri’ ← Sufyān (b. ‘Uyayna) ← ‘Abdulḥamīd b. Ğubayr b. Šayba ← Sa‘īd b. al-Musayyab ← Ummu Šarīk: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., mi je naredio da ubijam gekone.”⁵

1 Al-Buḥārī, *Aṣ-Šaḥīḥ: Početak stvaranja, Najbolji imetak muslimana je stado za kojim ide po vrhovima brda*, br. 3307.

2 Ibid., *Kazivanje o vjerovjesnicima, O riječima Uzvišenog Allaha: „A Ibrāhīma je Allah uzeo Sebi za prijatelja“*, br. 3359.

3 Muslim, *Aṣ-Šaḥīḥ: Selam, Poželjno je ubiti gekona*, br. 2237.

4 Ibid.

5 An-Nasā‘ī, *As-Sunan: Obredi hadža, Ubijanje gekona*, br. 2885.

6. Abū 'Āšim ← Ibn Ğurayĝ ← 'Abdulḥamīd b. Ğubayr b. Šayba ← Sa'īd b. al-Musayyab ← Ummu Šarīk: "Vjerovjesnik, s.a.v.s., mi je naredio da ubijam gekone."⁶

7. Yaḥyā b. Sa'īd al-Qaṭṭān, Ibn Bakr i Rawḥ ← Ibn Ğurayĝ ← 'Abdulḥamīd b. Ğubayr b. Šayba ← Sa'īd b. al-Musayyab ← Ummu Šarīk: "Tražila sam od Vjerovjesnika, s.a.v.s., da mi dozvoli/naredi da ubijam gekona, pa mi je on to dozvolio/naredio."⁷

8. Isma'īl ← Mālik ← Ibn Šihāb ← 'Urwa b. az-Zubayr ← 'Ā'iša, r.a.: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., nazvao je gekona štetočinom i nisam čula da je naredio da se ubija."⁸

9. Sa'īd b. 'Ufayr ← Ibn Wahb ← Yūnus ← Ibn Šihāb ← 'Urwa ← 'Ā'iša, r.a.: "Vjerovjesnik, s.a.v.s., nazvao je gekona štetočinom i nisam čula da je naredio da se ubija." U nastavku hadisa stoji da je Sa'd b. Abī Waqqāš smatrao da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., naredio da se gekon ubija. U hadisu se jasno ne naznačava čiji je potonji iskaz i može potjecati od 'Āiše, 'Urwe b. az-Zubayra ili Ibn Šihāba.⁹

10. Bišr b. Šu'ayb b. Abī Ḥamza ← Šu'ayb b. Abī Ḥamza ← Muḥammad (Ibn Šihāb az-Zuhrī) ← 'Urwa ← 'Ā'iša: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., nazvao je gekona štetočinom i nisam čula da je naredio da se ubija."¹⁰

11. Ya'qūb ← Abū Uways ← Az-Zuhrī ← 'Urwa b. az-Zubayr ← 'Ā'iša: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., nazvao je gekona štetočinom i nisam čula da je naredio da se ubija."¹¹

12. Ishāq b. Ibrāhīm i 'Abd b. Ḥumayd ← 'Abdurrazzāq ← Ma'mar ← Az-Zuhrī ← 'Āmir b. Sa'd ← Sa'd b. Abī Waqqāš:

6 Ad-Dārimī, *Al-Musnad: Kurbanī, O ubijanju gekona*, br. 2043.

7 Aḥmad b. Ḥanbal, *Al-Musnad: Musned plemena, Hadisi Ummu Šarīk*, br. 27365.

8 Al-Buḥārī, *Aš-Šaḥīḥ: Kazna za lov: Životinje koje hadžija dok je u ihramu može ubiti*, br. 1831.

9 Ibid., *Početak stvaranja, Najbolji imetak muslimana*, br. 3306.

10 Aḥmad b. Ḥanbal, *Al-Musnad: Musnad 'Āiše aš-Šiddīqe, kćerke Aš-Šiddīqa, r.a.*, br. 24568.

11 Ibid., br. 26332.

“Vjerovjesnik, s.a.v.s., naredio je ubijanje gekona i nazvao ga je štetočinom.”¹²

13. Yaḥyā b. Yaḥyā ← Ḥālid b. ‘Abdullāh ← Suhayl ← Abū Šāliḥ ← Abū Hurayra ← Allahov Poslanik, s.a.v.s.: “Ko ubije gekona prvim udarcem imat će toliko i toliko dobrih djela. Ko ga ubije drugim udarcem, imat će toliko i toliko dobrih djela, manje od prvog, a ko ga ubije trećim udarcem, imat će toliko i toliko dobrih djela, manje od drugog.”¹³

14. Gore citirani hadis se od Suhayla b. Abi Šāliḥa prenosi i posredstvom ovih predajnih puteva: Qutayba b. Sa‘īd ← Abū ‘Awāna; Zuhayr b. Ḥarb ← Ğarīr; Muḥammad b. aš-Šabbāḥ ← Ismā‘īl b. Zakariyyā; Abū Kurayb ← Wakī‘ ← Sufyān.¹⁴

15. Abū Bakr b. Abī Šayba ← Yūnus b. Muḥammad ← Ğarīr b. Ḥāzīm ← Nāfi‘ ← Sā‘iba, štīćenica Al-Fākiha b. al-Muġīre: “Ušla sam kod ‘Ā’iše i u njenoj kući zatekla koplje koje je bilo položeno. Rekla sam: ‘O, majko vjernika! Za šta ti ovo služi?’ Rekla je: ‘Time ubijamo gekone. Vjerovjesnik, s.a.v.s., nas je obavijestio da nije bilo nijednog stvorenja na Zemlji koje nije gasilo vatru kada je Ibrāhīm bio bačen u vatru osim gekona, koji ju je raspirivao. To je razlog zbog kojeg je Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredio da se ubija.’”¹⁵

16. Ismā‘īl ← Ayyūb ← Nāfi‘: “Jedna žena je ušla kod ‘Ā’iše i kod nje zatekla uspravljani štap. Pitala je: ‘Kakav je ovo štap?’ Rekla je: ‘Njime ubijamo gekone.’ Nakon toga je kazala da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: ‘Kada je Ibrāhīm, a.s., bačen u vatru sva su stvorenja gasila vatru osim gekona koji ju je raspirivao.’”¹⁶

17. Abū Bakr b. Ishāq ← Ibrāhīm b. Muḥammad b. ‘Ar‘ara ← Mu‘āḍ b. Hišām ← Hišām ad-Dastuwā‘ī ← Qatāda ← Sa‘īd b. al-Musayyab: “Jedna žena je ušla kod ‘Ā’iše koja je u svojoj ruci imala štap. Ova žena je rekla: ‘Šta je ovo?’ Rekla je: ‘Ovo je zbog

12 Muslim, *Aš-Šaḥīḥ: Nazivanje selama, Poželjno je ubiti gekona*, br. 2238.

13 Ibid., br. 2240.

14 Ibid.

15 Ibn Māġa, *As-Sunan: Lov, Ubijanje gekona*, br. 3231.

16 Aḥmad b. Ḥanbal, *Al-Musnad: Musnad Aš-Šiddīqe ‘Ā’iše bt. Aš-Šiddīq, r. ‘anhā*, br. 25827.

gekona. Vjerovjesnik, s.a.v.s., nam je prenio da ne postoji nijedno stvorenje koje nije gasilo vatru u koju je bačen Ibrāhīm, a.s., osim ovog stvorenja, pa nam je naredio da ga ubijamo. Zabranio nam je da ubijamo bijele (kućne) zmije, izuzev kusorepe otrovnice i one koja ima dvije crne pruge na leđima, jer one odnose vid i uzrokuju pobačaj.”¹⁷

Vjerodostojnost hadisa o ubijanju gekona

Navedeni hadisi i njihove verzije prenose četiri glavne poruke. Prva među njima je da je Poslanik, s.a.v.s., dozvolio/naredio da se gekoni ubijaju. Druga poruka je da se ta naredba u nekim od navedenih hadisa dovodi u vezu s gekonovim raspirivanjem vatre u koju je (trebao biti) bačen Ibrāhīm, a.s. Treća poruka je da je Poslanik, s.a.v.s., gekona nazvao štetočinom zbog štete koju uzrokuje, dok je četvrta da za ubistvo gekona slijedi nagrada i da najveću nagradu ima onaj ko ga najbrže ubije.

Što se tiče dozvole/naredbe da se gekon ubija, hadisi koji govore o tome i prenose se od sahabijke Ummu Šarīk (hadisi pod rednim brojevima 1–7) zadovoljavaju uvjete autentičnosti i nismo našli da ih je iko od hadiskih učenjaka osporavao. Pored toga što ovi hadisi nemaju značajnih nedostataka s aspekta seneda, gore spomenuti hadisi podupiru jedni druge i ukazuju na visok stepen autentičnosti Poslanikove, s.a.v.s., dozvole/naredbe da se gekoni ubijaju.

Međutim, dio ovog hadisa u kojem stoji da je gekon raspirivao vatru u koju je (trebao biti) bačen Ibrāhīm, a.s., ima ozbiljne nedostatke s aspekta autentičnosti. Analiza verzija hadisa navedenih pod rednim brojevima 1–7 pokazuje da se dodatak u kojem stoji da je gekon raspirivao vatru u koju je (trebao biti) bačen Ibrāhīm, a.s., spominje u hadisu navedenim pod rednim brojem 2 i da je to jedina verzija tog hadisa koja je zabilježena u Devet temeljnih hadiskih zbirki. Naime, od ‘Abdulḥamīda b. Ğubayra b. Šaybe ovaj hadis prenose Sufyān b. ‘Uyayna i Ibn Ğurayġ. Od

17 An-Nasā’ī, *As-Sunan: Hadž, Ubijanje gekona*, br. 2831.

Sufyāna b. ‘Uyayne ga, shodno hadisima zabilježenim u Devet temeljnih hadiskih zbirki, prenose Ṣadaqa, Abū Bakr b. Abī Ṣayba, ‘Amr an-Nāqid, Iṣḥāq b. Ibrāhīm, Ibn Abī ‘Umar i Muḥammad b. ‘Abdullāh b. Yazīd al-Muqri’. Nijedan od ovih šest prenosilaca ne spominje dodatak prema kojem je gekon raspirivao vatru u koju je (trebao biti) bačen Ibrāhīm, a.s. Od Ibn Ğurayġa ga u Devet temeljnih hadiskih zbirki prenose ‘Ubaydullāh b. Mūsā, Ibn Wahb, Rawḥ, Muḥammad b. Bakr, Abū ‘Āṣim i Yaḥyā b. Sa‘īd al-Qaṭṭān. Od nabrojanih šest prenosilaca, samo ‘Ubaydullāh b. Mūsā spominje razmatrani dodatak. Ako se ovome doda da je ovu verziju zabilježio samo Al-Buḥārī i da su upućene određene kritike na račun pouzdanosti ‘Ubaydullāha b. Mūsāa, poput one da je u određenim slučajevima pravio greške prilikom prenošenja (*ṣāhib taḥlīṭ*),¹⁸ jasno je da ovaj dodatak nema epistemičku vrijednost koja je potrebna za argumentaciju.

Jedna od formi greške prenosilaca je da se u hadis doda dio koji mu ne pripada i može biti dio drugog hadisa. Jedna od mogućnosti je da je ‘Ubaydullāh b. Mūsā, koji se, načelno govoreći, smatra pouzdanim prenosiocem, ovaj dio hadisa preuzeo iz hadisa kojeg smo naveli pod rednim brojevima 15, 16 i 17. Ovaj hadis, također, ima ozbiljne nedostatke koji se ogledaju u sljedećem:

- U njima se spominje da je ‘Āiṣa kazala da je Poslanik, s.a.v.s., naredio ubijanje gekona, dok se u hadisu čije smo verzije naveli pod rednim brojevima 8, 9, 10 i 11 tvrdi da ‘Āiṣa nije čula Poslanika, s.a.v.s., da je to rekao. Usklađivanje ovih predanja na način da je ‘Āiṣa hadis o ubijanju gekona čula od drugih ashaba i da je zbog toga kazala da im je Poslanik, s.a.v.s., naredio ubijanje gekona može se činiti usiljenim nastojanjem da se dva kontradiktorna hadisa dovedu u sklad. U svakom slučaju, za ovakvo tumačenje ne postoji jak argument. Pored toga, ne nalazimo da se od

18 O ovom prenosiocu više v.: Ğamāluddīn al-Mizzī, *Tahqīb Al-Kamāl fī asmā’ ar-riġāl*, stručna obrada: Baššār ‘Awwād Ma’rūf, trideset pet tomova, Mu’assasa ar-risāla, Bejrut, 1413/1992, tom XIX, str. 164–170.

nekog drugog ashaba vjerodostojno prenosi hadis prema kojem je gekon raspirivao vatru u koju je (trebao biti) bačen Ibrāhīm, a.s.

- Među spomenutim verzijama ovog hadisa najvjerodostojnija je ona u kojoj se kaže da ga Nāfi' prenosi od Sā'ibe, štićenice Al-Fākiha b. al-Muğīre (br. 15). U nekim verzijama ovog hadisa stoji da je Nāfi' kazao da je jedna žena ušla kod 'Ā'iše, ne naznačavajući da li je predanje koje prenosi čuo od te žene ili 'Ā'iše i da li je lično svjedočio događaju o kojem govori (br. 16). Potonja verzija ne može poslužiti kao osnova za argumentaciju zbog nekoliko razloga, među kojima su i ova dva: a) Postoji verzija ovog hadisa u kojoj stoji da je Nāfi' ovaj hadis prenio od Sā'ibe, koja je, kako ćemo domalo kasnije naznačiti, nepoznat prenosilac; b) Hadisi koje Nāfi' prenosi od 'Ā'iše su prekinutog seneda.¹⁹ I drugi hadisi u kojima se ovaj iskaz pripisuje 'Ā'iši, poput hadisa navedenog pod rednim brojem 17, imaju ozbiljne nedostatke. U verziji navedenoj pod rednim brojem 17 stoji da je ovaj hadis Qatāda prenio izrazom 'an (od) od Sa'īda b. al-Musayyaba. Qatāda b. Di'āma as-Sadūsī je čuveni tabiin koji je poznat i po tome što je prenosio ovim i s sličnim izrazima od prenosilaca od kojih hadise nije direktno čuo/preuzeo. Neki od poznatih hadiskih učenjaka/prenosilaca hadisa, poput Šu'be b. al-Ḥağğāğa, nisu htjeli čak ni slušati hadise koje ovaj tabiin prenosi koristeći ovakve izraze prilikom prenošenja.²⁰ Drugi značajan nedostatak razmatrane verzije je da se od 'Ā'iše drugim vjerodostojnim nizovima prenosilaca prenosi dio koji govori o ubijanju zmija,

19 Ibn Ḥağar al-'Asqalānī, *Tahḏīb At-Tahḏīb*, petnaest tomova, Dār al-kitāb al-islāmī, 1327. po H., tom X, str. 414.

20 Prenošnje ovakvim izrazima od prenosilaca od kojih hadisi nisu direktno preuzeti u hadiskoj terminologiji naziva se *taḏlīs*/"obmanjivanje", dok se prenosilac kojem je ovakva praksa svojstvena naziva *mudallis*/"obmanjivač". Naime, izrazi kao što su *od, da je* i njima slični izrazi ne ukazuju jasno i nedvosmisleno da je hadis preuzet direktno od onoga od koga se prenosi. Među onima koji su koristili ovakve i slične izraze kada prenose hadise koje nisu direktno preuzeli od onih od kojih ih prenose je i Qatāda. O ovom prenosiocu više v.: Ğamāluddīn al-Mizzī, *Tahḏīb Al-Kamāl fī asmā' ar-riğāl*, tom XXIII, str. 498–517.

ali ne i dio koji govori o ubijanju gekona.²¹ Ovim razlozi-
ma može se pridodati i to da je u hadisu, shodno našim
saznanjima, došlo do izdvajanja Mu'ada b. Hišama ad-Da-
stuwā'ija, prenosioca čije se izdvajanje, shodno mišljenju
određenih hadiskih učenjaka, ne prihvata i kojem je prigo-
varano zbog grešaka koje je pravio prilikom prenošenja.²²

- Sā'iba, šticećenica Al-Fākiha b. al-Mugīre, jeste nepoznat
prenosilac. Preciznije kazano, razmatrani hadis je jedini
hadis u čijem se senedu ona nalazi pa je, stoga, 'Āiša jedi-
ni prenosilac od kojeg ona prenosi, dok je Nāfi' jedini pre-
nosilac koji od nje prenosi. Ad-Dahabī se u djelu *Al-Kāšif
fi ma'rifa man lahū riwāya fī Al-Kutub as-sitta* suzdržava
od donošenja suda o njoj pouzdanosti,²³ dok je u djelu
Mizān al-i'tidāl fī naqd ar-riḡāl ocjenjuje nepoznatim pre-
nosiocem (*maḡhūla*).²⁴ Shodno našim saznanjima, Ibn
Ḥaḡar al-'Asqalānī je uz Ad-Dahabīja jedini klasični hadis-
ki učenjak kasnijih generacija koji je evaluirao pouzdanost
ove osobe. On je za nju kazao da je *maqbūla*.²⁵ Ova ocjena
pripada šestoj od dvanaest kategorija prenosilaca koje Ibn
Ḥaḡar navodi, idući od najpouzdanijih do najmanje pouz-
danih kategorija. Ovom kategorijom on obuhvata one pre-
nosioce čiji je stepen pouzdanosti nepoznat i čiji hadisi ne
mogu poslužiti kao argument ukoliko ih samo oni preno-
se.²⁶ Dodatna indicija nepoznatosti ove osobe je razilaženje
o njenom imenu, pa se, naprimjer, prenosi da je Gundar,

21 V., naprimjer: Al-Buḡārī, *Aṣ-Ṣaḡīḥ: Početak stvaranja: Najbolji imetak muslimana je sta-
do za kojim ide po vrhovima brda*, br. 3308–3309.

22 O ovom prenosiocu v.: Ḡamāluddīn al-Mizzī, *Tahḏīb Al-Kamāl fī asmā' ar-riḡāl*, tom
XXIIX, str. 139–143.

23 Šamsuddīn ad-Dahabī i Sibṭ b. al-'Aḡamī, *Al-Kāšif fi ma'rifa man lahū riwāya fī Al-Ku-
tub as-sitta wa ḡāšiyatuhū*, stručna obrada: Muḡammad 'Awwāma i Aḡmad Muḡam-
mad Nimr al-Ḥaṭīb, dva toma, Dār al-qibla li-ṭ-ṭaqāfa al-islāmīyya i Mu'assasa 'ulūm
Al-Qur'ān, Džeda, 1413/199, tom II, str. 509.

24 Šamsuddīn ad-Dahabī, *Mizān al-i'tidāl fī naqd ar-riḡāl*, stručna obrada: 'Alī Muḡam-
mad al-Biḡāwī, Dār al-ma'rifa, Bejrut, bez godine izdanja, tom IV, str. 607.

25 Ibn Ḥaḡar al-'Asqalānī, *Taqrīb At-Tahḏīb*, stručna obrada: Abū al-Ašbāl Ṣaḡīr Aḡmad
Šaḡif al-Bākistānī, Dār al-'ašima, 1421. po H., str. 1357.

26 O značenju ovog tehničkog izraza v.: Sayyid 'Abdulmaḡīd al-Ḡawrī, *Mawsū'a 'ulūm al-
ḡadīṭ wa funūnihī*, Dār Ibn Kaṭīr, 1428/2007, tom III, str. 417.

čuveni prenosilac hadisa i učenik Šu'be b. al-Ḥaḡḡāḡa, rekao da se ona zove Sayāba.²⁷

- Tvrdnja da bi se Sā'iba mogla prihvatiti kao pouzdan prenosilac na temelju toga što ju je Ibn Ḥibbān uvrstio u svoje djelo o pouzdanim prenosiocima pod istoimenim nazivom „Kitāb at-tiqāt“²⁸ je vrlo diskutabilna. Ibn Ḥibbān je poznat kao vrlo blag hadiski kritičar, zbog čega su mu hadiski učenjaci upućivali oštre prigovore, posebno zbog njegovog stava da je prenosilac pouzdan ukoliko nisu na njegov račun upućivane negativne kritike (*fa-man lam yu'lam bi-ḡarḥ fa-huwa 'adl idā lam yubayyan ḍidduhū*),²⁹ što se može smatrati razlogom zbog kojeg je on, po vlastitom priznanju, u ovo djelo uvrstio i značajan broj nepoznatih prenosilaca. Analizom njegovog djela može se utvrditi i da je određene prenosiocice koje je uvrstio u ovo djelo i u njemu ih ocijenio pouzdanim uvrstio i u djelo o nepouzdanim prenosiocima pod naslovom „Kitāb al-maḡrūḥīn“ i u njemu ih ocijenio nepouzdanim, što je još jedan od razloga zbog kojeg je ovo djelo bilo predmet kritika.³⁰ Dodajmo i to da Ibn Ḥibbān u djelu „At-Tiqāt“ nije iznio eksplicitnu ocjenu Sā'ibe, štićenice Al-Fākiha b. al-Muḡīre, a poznato je da je u ovom djelu iznosio pozitivne i negativne ocjene prenosilaca.³¹
- Među temeljnim principima islama su da je odgovornost individualna i da životinje nisu moralno odgovorne, pa, stoga, s tog aspekta ne mogu biti kažnjavane. Ovaj hadis se suprotstavlja upravo ovim principima, budući da potire princip individualne odgovornosti i implicira moralnu odgovornost gekona.

27 Yaḥyā b. Ma'in, *At-Tārīḥ*, četiri toma, Ḡāmi'a al-malik 'Abdul'azīz, 1399/1979, tom III, str. 249.

28 Ibn Ḥibbān al-Bustī, *At-Tiqāt*, stručna obrada: Muḥammad 'Abdulmu'id Ḥān, deset tomova, Dā'ira al-ma'ārif al-ūtmāniyya, 1393/1973, tom IV, str. 351.

29 Ibid., tom I, str. 13.

30 Za kritički osvrt na ovo djelo i njegovu metodologiju v.: Mubārak Sayf al-Hāḡirī, *Ar-Ruwāt allaḍi tarḡama lahum Ibn Ḥibbān fi Al-Maḡrūḥīn wa a'ādahum fi At-Tiqāt: ḡam' wa dirāsa wa at-taḥlīl*, Univerzitet u Kuvajtu, Kuvajt, 1421/2000.

31 Ibid., str. 19.

- ‘Āiša, od koje se razmatrani hadis prenosi, snažno je zagovarala princip individualne odgovornosti i zbog tog razloga je dovodila u pitanje vjerodostojnost određenih hadisa koji su joj preneseni. Kada je čula hadis: “Umrli se kažnjava zbog plakanja njegove porodice za njim”, prigovorila je da Poslanik, s.a.v.s., nije mogao to kazati, jer je kur’an-ski princip: “I svaki grešnik će samo svoje breme nositi” (6:164, 17:15, 35:18).³²

Kada je riječ o hadisima u kojima se gekon naziva štetočinom, ovi hadisi ne sadrže nikakav značajan nedostatak zbog kojeg bi se njihova vjerodostojnost mogla dovesti u pitanje. Na prigovor da je Ibn Šihāb az-Zuhrī bio *mudallis*, odnosno da je prenosio izrazom ‘*an* (od) od prenosilaca od kojih hadise nije direktno čuo/preuzeo,³³ može se odgovoriti činjenicom da postoje verzije ovog hadisa od ‘Āiše koje se od prenosilaca koji ovaj hadis prenose od Ibn Šihāba prenose na način da je Ibn Šihāb, zapravo, prilikom prenošenja govorio: “Obavijestio me je (*aḥbarani*) ‘Urwa b. az-Zubayr”, čime se eksplicitno naznačava da je on hadis direktno čuo od ‘Urwe b. az-Zubayra. Na taj način se prenosi od Šu‘ayba b. Ābī Ḥamze i Abu Uwaysa, dvojice prenosilaca koji, shodno hadisima navedenim pod rednim brojevima 10 i 11, ovaj hadis prenose od Ibn Šihāba az-Zuhrīja. Dodatna indicija vjerodostojnosti ovog hadisa je to što ga je Mālik b. Anas prenio od Ibn Šihāba az-Zuhrīja (hadis naveden pod rednim brojem 8). Poznato je da je Mālik bio izrazito vičan razumijevanju hadisa, da je prenosio ono što je bilo poznato/rašireno u njegovom vremenu i u skladu sa živućom tradicijom te da je bio vrlo selektivan prema hadisima koje prenosi Ibn Šihāb az-Zuhrī.³⁴

32 Al-Buḥārī, *Aṣ-Ṣaḥīḥ: Dženaza, Izjava Vjerovjesnika, s.a.v.s.: „Umrli se kažnjava zbog određenih vidova plakanja njegove porodice za njim“*, ukoliko je i njegova praksa bila da nariče za umrlim, br. 1288.

33 O tome v.: Ibn Ḥaḡar al-‘Asqalānī, *Ta‘rif ahl at-taqdīs bi-marātib al-mawṣūfīn bi-t-tadlīs*, stručna obrada: ‘Abdulgaḡfār Sulaymān al-Bindārī i Muḡammad Aḡmad ‘Abdul‘azīz, Dār al-kutub al-‘ilmiyya, Bejrut, 1407/1987, str. 109.

34 Za predanja koja to potvrđuju v.: Al-Qāḡī ‘Iyāḡ, *Tartīb al-madārik wa taqrīb al-masālik li-ma‘rifā a‘lām madḡhab Mālik*, osam tomova, Wizāra al-awqāf wa aš-šū‘un al-išlāmīyya, 1403/1983, tom I, str. 185–187.

Hadis koji govori o tome da najveću nagradu za ubijanje gekona ima onaj ko ga najbrže ubije prenosi se posredstvom Suhayla b. Abī Šāliha, koji ga prenosi od svog oca Abū Šāliha, a on od Abū Hurayre. Brojni prenosioci ovaj hadis prenose od Suhayla. S obzirom da se u njegovom prenošenju izdvojio Suhayl, pouzdanost ovog prenosioca je od presudne važnosti u pogledu vjerodostojnosti ovog hadisa. Ocjene ovog prenosioca kreću se od pozitivnih ocjena koje podrazumijevaju prihvatanje njegovih hadisa do ocjena koje uključuju određene kritike koje impliciraju da se njegovi hadisi prihvataju ukoliko ih i drugi prenose i odnose se na posljednju fazu njegovog života. Al-Buḥārī nije navodio njegove hadise kao bazične, dok je Muslim u određenim slučajevima to činio, premda je većinu njegovih hadisa naveo kao potvrđujuće. Sufyān b. 'Uyayna tvrdi da su Suhayla smatrali čvrstim osloncem (*tabt*) u pogledu prenošenja hadisa, a An-Nasā'ī zamjera Al-Buḥārīju što nije hadise Suhayla navodio kao bazične, budući da je njegova pouzdanost, shodno mišljenju An-Nasā'ija, na većem stepenu u odnosu na određene prenosiocice čije je hadise navodio kao bazične. S druge strane, Abū Ḥātim ar-Rāzī će kazati da se njegovi hadisi zapisuju, ali da ne mogu poslužiti kao argument ukoliko ih samo on prenosi (*yuktabu ḥadīthuhū wa lā yuḥtaḡḡu bihī*), An-Nasā'ī da nije loš (*lā ba'sa bihī*), dok će Abū al-Faṭḥ al-Azdī, Rabī'a ar-Ra'y, Ibn Ḥaḡar al-'Asqālānī i još neki učenjaci ukazivati na to da mu se zbog bolesti/pleuritisa u kasnoj fazi života pogoršalo pamćenje i da je uslijed toga neke hadise zaboravio.³⁵

Pretpostavit ćemo da je ovaj hadis vjerodostojan, a na to, pored toga što su određeni hadiski učenjaci Suhayla smatrali pouzdanim, ukazuju i usklađenost sadržaja hadisa s drugim hadisima te Suhaylova konzistentnost prilikom njegova prenošenja,

35 Više o ovom prenosiocu v.: Ğamāluddīn al-Mizzī, *Taḥḏīb Al-Kamāl fī asma' ar-riḡāl*, tom VIII, str. 193–194; Šamsuddīn aḏ-Ḍahabī, *Siyar a'lām an-nubalā'*, stručna obrada: Šu'ayb al-Arna'ūṭ i dr., 25 tomova, Mu'assasa ar-risāla, Bejrut, 1405/1985, tom V, str. 460; Šamsuddīn Aḏ-Ḍahabī, *Mizān al-i'tidāl fī naqd ar-riḡāl*, tom II, str. 243–244; Ibn Ḥaḡar al-'Asqālānī, *Taqrīb At-Taḥḏīb*, str. 412; 'Alī b. 'Umar ad-Dāraquṭnī, *Al-'Ilal al-wārida fī al-aḥādīṭ an-nabawiyya*, stručna obrada: Maḥfūzurraḥmān Zaynullāh as-Salafī, šesnaest tomova, Dār tayyiba, Rijad, 1405/1985, tom X, str. 161–162.

budući da ga brojni prenosioci od njega prenose na isti ili sličan način (hadisi navedeni pod rednim brojevima 13 i 14).

Pored svega nabrojanog, na vjerodostojnost ovog i drugih hadisa koji govore o dozvoli/naredbi ubijanja gekona može ukazivati i živuća tradicija prvih generacija muslimana. Naime, od određenih ashaba prenosi se da su ubijanje gekona smatrali poželjnim, pa se tako, naprimjer, prenosi da je Ibn ‘Umar kazao: “Ubijajte gekona, jer je on ‘šejtan’.”³⁶ Od Ummu Salame, supruge Poslanika, s.a.v.s., prenosi se da je naređivala ubijanje gekona.³⁷

Zašto se gekoni mogu/trebaju ubijati?

Uzimajući u obzir da hadisi koji dovode u vezu ubijanje gekona s raspirivanjem vatre u koju je (trebao biti) bačen Ibrāhīm, a.s., nemaju stepen epistemičke vrijednosti koji je potreban za argumentaciju, smatramo da ubijanje gekona nema nikakve dodirne tačke s ovim događajem. Problematičnost ovakvog tumačenja, kako je već naznačeno, proizlazi i iz toga što ono potire princip individualne odgovornosti i podrazumijeva naredbu Poslanika, s.a.v.s., da se bez valjanog razloga ubijaju gekoni. Tumačenje prema kojem je Poslanik, s.a.v.s., htio samo dodatno potaknuti svoje sljedbenike da ubijaju gekone time što je spomenuo da je gekon raspirivao vatru u koju je (trebao biti) bačen Ibrāhīm, a.s., premda to nije pravi razlog ove njegove dozvole/naredbe, ne čini se izglednim, budući da bi moglo podrazumijevati poticanje na ubijanje određenog bića na temelju onoga što je uradilo neko druge biće njegove vrste, što je u suprotnosti s temeljnim principom islama. Ako i pretpostavimo da je Poslanik, s.a.v.s., spomenuo da je gekon raspirivao vatru u koju je (trebao biti) bačen Ibrāhīm, a.s., takav njegov iskaz mogao bi se shvatiti jedino kao usputna napomena koju je naveo zbog toga što ga je gekon

36 ‘Abdurrazzāq aš-Šan‘ānī, *Al-Mušannaf, Propisi hadža, O onome što se ubija u Haremu i o onome što nije poželjno ubiti*, br. 8398.

37 Ibn Abī Šayba, *Al-Mušannaf: Lov, šta je rečeno o ubijanju gekona*, br. 19899.

asocirao na Ibrāhīma, a.s., a nipošto zbog toga što je to razlog dozvole/naredbe da se gekoni ubijaju.

Ono što se čini sasvim opravdanim je razlog ubijanja gekona tražiti u šteti koju su gekoni uzrokovali za života Poslanika, s.a.v.s. To je i razlog zbog kojeg je Poslanik, s.a.v.s., gekona nazvao štetočinom. Sljedeći argumenti jasno govore u prilog tome:

- Opći princip islama je da prema svim Allahovim stvaranjima treba imati lijep i korektan odnos. Nijednom živom biću ne smije biti nanesena šteta koja se ne može opravdati ostvarenjem legitimne koristi i otklanjanjem veće štete. Postoje brojni hadisi u kojima se potcrtava lijep odnos prema životinjama i zabranjuje njihovo bezrazložno ubijanje, mučenje i preopterećivanje. Hadis prema kojem je jedna žena dospjela u džehennem zbog toga što je svezala mačku i nije je hranila, predstavlja odu lijepom odnosu prema životinjama.³⁸
- Brojni hadisi u kojima se dozvoljava ili naređuje ubijanje životinja sadrže obrazloženje koje se ogleda u određenoj vrsti štete koju su te životinje za života Poslanika, s.a.v.s., uzrokovale ili uzrokuju općenito. Tako, naprimjer, spominjući pet životinja koje je dozvoljeno ubiti i u Haremu, Poslanik, s.a.v.s., naznačava da je riječ o životinjama koje nanose (veliku) štetu (*fawāsiq*).³⁹
- Muslimanski učenjaci su u komentarima hadisa isticali tri međusobno povezana razloga/štete zbog kojih je Poslanik, s.a.v.s., dozvolio i/ili naredio da se gekon ubija, a to su uznemiravanje ljudi, kvarenje/uništavanje hrane i štetno dejstvo koje (može) ima(ti) na zdravlje ljudi.

Kada je riječ o uznemiravanju ljudi, hadiski učenjaci spominju da (zbog uznemirujućeg zvuka kojeg ispušta i zastrašujućeg izgleda kojeg ima) ova životinja spada u životinje koje uznemiravaju ljude (*al-mu'diyāt*). Jedan od učenjaka koji navodi ovaj

38 Za ovaj hadis v.: Al-Buḥārī, *Aṣ-Ṣaḥīḥ: Početak stvaranja, Pet vrsta životinja nanose štetu i dozvoljeno ih je ubiti*, br. 3318.

39 Ibid., br. 3314–3315.

razlog je Yaḥyā b. Šaraf an-Nawawī (u. 676. po H.). On kaže: “Učenjaci su se složili da gekon spada u gmizavce koji uznemiravaju čovjeka... Vjerovjesnik, s.a.v.s., naredio je da se on ubija i poticao je na to zbog toga što uznemirava ljude.”⁴⁰

U vremenu u kojem su staništa ljudi bila znatno pristupačnija gmizavcima i insektima, posve je razumljivo da je Poslanik, s.a.v.s., nastojao umanjiti negativne efekte takvog stanja i preventivno djelovati. Na tom tragu, postaju jasnije određene opaske koje muslimanski učenjaci daju u pogledu razločnosti Poslanikove, s.a.v.s., instrukcije da se gekoni ubijaju. Jedan od razloga koje navode je činjenje hrane neupotrebljivom, na što ukazuje i iskaz Ibn al-Malaka (u. 854. po H.): “Jedna od njihovih sklonosti (sklonosti gekona) ogleda se u kvarenju/uništavanju hrane, a posebno soli. Ukoliko ne mogu naći način da nanesu štetu hrani, oni se popnu na strop i izbace svoj izmet na mjestu koje se nalazi nasuprot njoj (hrani).”⁴¹ U komentarima hadisa se navodi i da je razlog naredbe ubijanja gekona to što on izbacuje pljuvačku u posude i na taj način čovjeka izlaže velikoj neprijatnosti/štetu.⁴²

Konačno, gekoni su rezervoari uzročnika zaraznih bolesti. U literaturi se posebno potcrtava prenošenje bakterijskog roda salmonela posredstvom gekona. Infekcija ovom bakterijom ima značajnog efekta na probavni sistem, izaziva proljev i još neke simptome te u određenim slučajevima može biti opasna po život. Značajan procenat salmoneloza i danas nastaje uslijed kontakta s egzotičnim kućnim ljubimcima, u prvom redu gmizavcima, od kojih su gekoni među najpopularnijim. Jedno istraživanje sprovedeno na uzorku od 1318 gekona pokazuje da je 22,2% gekona, odnosno 293 gekona bilo pozitivno na salmonelu. Značajne

40 Yaḥyā b. Šaraf an-Nawawī, *Al-Minhāğ fi šarḥ Šaḥīḥ Muslim b. al-Ḥağğāğ*, osamnaest toмова, Mu'assasa Qurṭuba, 1414/1994, tom XIV, str. 340.

41 Mullā 'Alī al-Qārī i Muḥammad al-Ḥaṭīb at-Tibrizī, *Mirqāt al-mafātīḥ: šarḥ Miškāt al-mašābīḥ*, stručna obrada: Ğamāl al-'Aytānī, jedanaest toмова, Dār al-kutub al-'ilmiyya, Bejrut, 1422/2001, tom VIII, str. 51.

42 V., naprimjer: Badruddīn al-'Aynī, *'Umda al-qārī: šarḥ Šaḥīḥ Al-Buḥārī*, stručna obrada: 'Abdullāh Maḥmūd Muḥammad 'Umar, dvadeset pet toмова, Dār al-kutub al-'ilmiyya, Bejrut, 1421/2001, tom XV, str. 346.

razlike u procentu zaraženosti između kućnog gekona i drugih vrsta gekona nije bilo.⁴³ Indikativno je da se za gekona u arapskom jeziku koristi i izraz *sāmm abraṣ*, što bi se moglo prevesti kao uzročnik gube. Etimologija ovog izraza ukazuje na to da je postojalo vjerovanje da ovaj gmizavac uzrokuje kugu. Badruddīn al-'Aynī je jedan od učenjaka koji spominju da se gekon valja u soli i (da se vjeruje) da je to razlog pojave gube.⁴⁴ Sve navedeno pojašnjava zašto je Poslanik, s.a.v.s., mogao narediti ubijanje gekona i zašto su komentatori hadisa spominjali štetno dejstvo koje ova životinja (može) ima(ti) na zdravlje čovjeka.

Zašto onaj ko najbrže ubije gekona ima najveću nagradu?

Postoje dva obrazloženja za hadis u kojem stoji da najveću nagradu za ubijanje gekona ima onaj ko ga najbrže ubije. Shodno prvom obrazloženju, onaj ko ga usmrti prilikom prvog pokušaja daje najmanje vremena gekonu da djeluje i nanese štetu.⁴⁵ Drugo objašnjenje je da se gekonu njegovim ubijanjem iz prvog pokušaja prikraćuju muke. Poslanik, s.a.v.s., instruirao je ashabe da sve svoje poslove obavljaju na što perfektniji način i da isto primjenjuju i kada kolju/ubijaju životinju. U hadisu stoji: "Allah je naredio izvrsnost u svemu. Zato, kada ubijate, to radite na najljepši način. Kada koljete, učinite to na najbolji način. Neka onaj od vas ko kolje naoštri nož i olakša svojoj žrtvi."⁴⁶ Zabranjena gađanja divljači kamenčićima ima isti cilj, odnosno nastoji prevenirati vrlo izglednu mogućnost da se divljači nanese bespotrebna šteta (lomljenje zuba, izbijanje oka, zadavanje velike boli...), a da se, s druge strane, ona ne usmrti.⁴⁷

43 Thuan Khanh Nguyen i dr., „Wild geckos considered as the natural reservoir of *Salmonella* Weltevreden in Southeast Asian countries“, u: *Zoonoses and Public Health*, br. 68, 2021, str. 815–822.

44 Badruddīn al-'Aynī, *'Umda al-qārī: šarḥ Ṣaḥīḥ Al-Buḥārī*, tom XV, str. 346.

45 Yaḥyā b. Šaraf an-Nawawī, *Al-Minhāğ fi šarḥ Ṣaḥīḥ Muslim b. al-Ḥağğāğ*, tom XIV, str. 340.

46 Muslim, *Aṣ-Ṣaḥīḥ: Upravljavanje, Naredba da se u klanju i ubijanju postupa humano i da se naoštri nož*, br. 1955.

47 Ibid., br. 1954.

Zaključak

Hadis koji govori o Poslanikovoju, s.a.v.s., dozvoli/naredbi da se gekoni ubijaju je vjerodostojan hadis. Hadis u kojem se gekon naziva štetočinom, također, nema značajne nedostatke i ukazuje na razlog zbog kojeg se gekon može/treba ubijati, a to je šteta koju uzrokuje. Hadis u kojem se potiče na ubijanje gekona obećavanjem najveće nagrade za onoga ko ga ubije iz prvog pokušaja nije na nivou pouzdanosti prethodna dva hadisa, budući da se u njegovom senedu nalazi Suhayl b. Abī Šālih, čije izdvajanje određeni hadiski učenjaci smatraju nedostatkom u pogledu autentičnosti hadisa. Međutim, to ni na koji način ne podrazumijeva da on ima toliko ozbiljne nedostatke zbog kojih se sa visokim stepenom sigurnosti može tvrditi da ne potiče od Poslanika, s.a.v.s., posebno ako se uzme u obzir da ga je Suhayl na konzistentan način prenosio, da ovog prenosioca neki istaknuti hadiski učenjaci smatraju pouzdanim te da je temeljna poruka ovog hadisa istovjetna poruci dva hadisa na koja smo se gore referirali.

Kada je riječ o hadisima u kojima se ubijanje gekona spominje u kontekstu gekonovog rasplamsavanja vatre u koju je (trebao biti) bačen Ibrāhīm, a.s., takvi hadisi nemaju visok stepen autentičnosti, što je detaljno obrazloženo u ovom radu. Naime, ako uzmemo u obzir verzije ovog hadisa koje se nalaze u Devet temeljnih hadiskih zbirki, samo ga jedan prenosilac od Ibn Ğurayĝa spominje sa dodatkom koji govori o tome da je gekon rasplamsavao vatru u koju je (trebao biti) bačen Ibrāhīm, a.s., dok ga pet drugih prenosilaca od njega prenosi bez ovog dodatka. Pored Ibn Ğurayĝa, ovaj hadis prenosi se i od Sufyāna b. ‘Uyayne. Analizirajući sve verzije ovog hadisa od Ibn ‘Uyayne koje se nalaze u Devet temeljnih hadiskih zbirki došli smo do zaključka da nijedan od šest prenosilaca koji prenose ovaj hadis od njega ne navodi razmatrani dodatak. Svi ostali hadisi i njihove verzije koje pitanje ubijanja gekona dovode u vezu sa rasplamsavanjem vatre u koju je (trebao biti) bačen Ibrāhīm, a.s., imaju još veće nedostatke u odnosu na hadis kojeg je zabilježio

Al-Buḥārī. Ako i pretpostavimo da je Poslanik, s.a.v.s., ubijanje gekona spomenuo u kontekstu gekonovog rasplamsavanja vatre u koju je (trebao biti) bačen Ibrāhīm, a.s., takvo spominjanje treba shvatiti kao usputnu napomenu koja nema nikakve veze sa stvarnim razlogom dozvole/naredbe njihovog ubijanja.

Šteta koju uzrokuju gekoni, a zbog koje je Poslanik, s.a.v.s., dozvolio/naredio njihovo ubijanje može se ogledati u uznemiravanju čovjeka (zbog glasa kojeg ispuštaju i njihovog izgleda), kvarenju hrane i širenju zaraznih bolesti. Ovi razlozi ne isključuju se međusobno i navode se u komentarima hadisa kao (potencijalni) razlozi zbog kojih je Poslanik, s.a.v.s., dozvolio/naredio ubijanje gekona. Prilikom tumačenja hadisa ne treba smetnuti s uma da su okolnosti u kojima je Poslanik, s.a.v.s., živio bile znatno drugačije u odnosu na današnje okolnosti, što podrazumijeva i to da su staništa ljudi u vremenu u kojem je on živio bila puno dostupnija gmizavcima i insektima nego što je to slučaj s današnjim staništima.

Ukoliko pretpostavimo da je hadis koji ohrabruje ubijanje gekona spominjanjem najveće nagrade za onoga ko to učini iz prvog pokušaja vjerodostojan, on se može protumačiti na dva načina; prvi je da je njegov cilj potaknuti ljude da što prije ubiju gekona kako bi mu dali što manje vremena za djelovanje i nanošenje štete, a drugi da je njegova intencija skrenuti pažnju na to da najveću nagradu ima onaj ko u najvećoj mjeri prikrati muke životinji koju ubija.

Literatura

‘Asqalānī (al-), Ibn Ḥaḡar, *Tahḏīb At-Tahḏīb*, petnaest tomova, Dār al-kitāb al-islāmī, 1327. po H.

_____, *Taqrīb At-Tahḏīb*, stručna obrada: Abū al-Ašbāl Ṣaḡīr Aḥmad Šāḡif al-Bākistānī, Dār al-‘āšima, 1421. po H.

_____, *Ta’rīf ahl at-taqdīs bi-marātib al-mawṣūfīn bi-t-tadlīs*, stručna obrada: ‘Abdulgaffār Sulaymān al-Bindārī i Muḥammad Aḥmad ‘Abdul‘azīz, Dār al-kutub al-‘ilmiyya, Bejrut, 1407/1987.

- ‘Aynī (al-), Badruddīn, *‘Umda al-qārī: šarḥ Ṣaḥīḥ Al-Buḥārī*, stručna obrada: ‘Abdullāh Maḥmūd Muḥammad ‘Umar, dvadeset pet tomova, Dār al-kutub al-‘ilmiyya, Bejrut, 1421/2001.
- Bustī (al-), Ibn Ḥibbān, *Aṭ-Ṭiqāt*, stručna obrada: Muḥammad ‘Abdulmu‘īd Ḥān, deset tomova, Dā’ira al-ma‘ārif al-‘uṭmāniyya, 1393/1973.
- Dahabī (al-), Šamsuddīn, i Sibṭ b. al-‘Ağamī, *Al-Kāšif fi ma‘rifa man laḥū riwāya fī Al-Kutub as-sitta wa ḥāšiyatuhū*, stručna obrada: Muḥammad ‘Awwāma i Aḥmad Muḥammad Nimr al-Ḥaṭīb, dva toma, Dār al-qibla li-ṭ-ṭaqāfa al-islāmiyya i Muassasa ‘ulūm Al-Qur‘ān, Džeda, 1413/1992.
- _____, *Mizān al-i’tidāl fī naqd ar-riğāl*, stručna obrada: ‘Alī Muḥammad al-Biğāwī, Dār al-ma‘rifa, Bejrut, bez godine izdanja.
- Dāraquṭnī (al-), ‘Alī b. ‘Umar, *Al-‘Ilal al-wārīda fī al-aḥādīṭ an-nabawiyya*, stručna obrada: Maḥfūzurrahmān Zaynullāh as-Salafī, 16 tomova, Dār ṭayyiba, Rijad, 1405/1985.
- Ġawrī (al-), Sayyid ‘Abdulmāğīd, *Mawsū‘a ‘ulūm al-ḥadīṭ wa funūnihī*, Dār Ibn Kaṭīr, 1428/2007.
- Hāğiri (al-), Mubārak Sayf, *Ar-Ruwāt alladī tarğama lahum Ibn Ḥibbān fī Al-Mağrūḥīn wa a‘ādahum fī Aṭ-Ṭiqāt: ġam‘ wa dirāsa wa at-tahlīl*, Univerzitet u Kuvajtu, Kuvajt, 1421/2000.
- Ibn Ma‘īn, Yaḥyā, *At-Tārīḥ*, četiri toma, Ġāmi‘a al-malik ‘Abdul‘azīz, 1399/1979.
- ‘Iyāḍ, Al-Qāḍī, *Tartīb al-madārik wa taqrīb al-masālik li-ma‘rifa a‘lām madḥab Mālik*, osam tomova, Wizāra al-awqāf wa aš-šu‘ūn al-islāmiyya, 1403/1983.
- Mizzī (al-), Ġamāluddīn, *Tahḍīb Al-Kamāl fī asmā‘ ar-riğāl*, stručna obrada: Baššār ‘Awwād Ma‘rūf, trideset pet tomova, Mu‘assasa ar-risāla, Bejrut, 1413/1992.
- Nawawī (al-), Yaḥyā b. Šaraf, *Al-Minhāğ fī šarḥ Ṣaḥīḥ Muslim b. al-Ḥağğāğ*, osamnaest tomova, Mu‘assasa Qurṭuba, 1414/1994.
- Nguyen, Thuan Khanh i dr., „Wild geckos considered as the natural reservoir of *Salmonella* Weltevreden in Southeast Asian countries“, u: *Zoonoses and Public Health*, br. 68, 2021.
- Qārī (al-), Mullā ‘Alī, i Muḥammad al-Ḥaṭīb at-Tibrīzī, *Mirqāt al-mafātīḥ: šarḥ Miškāt al-mašābiḥ*, stručna obrada: Ġamāl al-‘Aytānī, jedanaest tomova, Dār al-kutub al-‘ilmiyya, Bejrut, 1422/2001.

